

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI ȘI-A DESEMNIAT LAUREAȚII PREMIULUI, EDIȚIA ANULUI 2022

Dr. hab. **Liliana CONDRATICOVA**, secretar științific general al AȘM
Dr. **Natalia PROCOP**, secretar științific al Secției Științe Sociale, Economice,
Umanistice și Arte a AȘM

În fața numeroaselor provocări – războaie, pandemie, încălzirea globală –, dezideratele principale sunt pacea, sănătatea și dezvoltarea durabilă a societății, deziderate pe care dintotdeauna le-au împărtășit oamenii de știință. Astăzi, „oamenii de știință pot să vină cu soluții la marile provocări ale timpului, dar ca să le reușească, trebuie mai întâi să se consolideze în numele păcii și a instaurării ei definitive”, a spus acad. Ion Tighineanu, președintele AȘM, în mesajul său din 10 noiembrie 2022, în cadrul ședinței solemne a Adunării Generale a AȘM. Ședința a fost consacrată Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, a cărei mesaj în anul curent s-a amplificat prin semnificația ce-l comportă Anul Internațional al Științelor Fundamentale pentru Dezvoltare Durabilă, proclamat la sesiunea a 76-a a Asambleei Generale a Națiunilor Unite, la 2 decembrie 2021.

De Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare a finalizat concursul pentru decernarea premiilor AȘM pentru anii 2020–2021. Academia de Științe a Moldovei a anunțat demararea acestui concurs în conformitate cu Hotărârea Prezidiului AȘM nr. 143 din 25 iulie 2022, la următoarele nominalizări și domenii științifice (științe sociale, economice, umanistice și arte): în domeniul lingvistică „Eugeniu Coșeriu”; în domeniul literatură „Grigore Vieru”; în domeniul istorie și filosofie „Alexandru Boldur”; în domeniul științe sociale și economice „Paul Bran”; în domeniul drept și științe politice „Constantin Stere”; în domeniul studiul artelor „Maria Bieșu”; pentru tineri cercetători (în domeniul științelor sociale, economice, umanistice și arte) „Valeriu Canțer”, precum și premiul pentru promovarea științei în mass-media. Concursul pentru decernarea premiilor AȘM s-a desfășurat în conformitate cu Regulamentul cu privire la decernarea premiilor Academiei de Științe a Moldovei, aprobat în redacție nouă prin Hotărârea Prezidiului AȘM nr. 298 din 30 iulie 2021 [1].

Pe data de 21 septembrie 2022 a avut loc ședința Comisiei pentru decernarea premiilor Academiei de Științe a Moldovei pentru rezultate științifice obținute în anii 2020–2021, în cadrul căreia au fost validate dosarele depuse la concurs la toate nominalizările.

La domeniul lingvistică „Eugeniu Coșeriu” nu a fost depus niciun dosar. În conformitate cu Regulamentul AȘM privind decernarea Premiilor AȘM, la Comisia de decernare a premiilor AȘM au fost transmise 9 dosare ale candidaților, însoțite de rezultatele expertizei. În ședința Comisiei de decernare a premiilor AȘM din 20 octombrie 2022 au fost aprobate rezultatele evaluării de către experți a dosarelor, fiind mediatizate în acces deschis rezumatele rezultatelor științifice obținute în anii 2020–2021 și lista publicațiilor [2].

În conformitate cu Hotărârea Prezidiului AȘM nr. 212 din 2 noiembrie 2022, au fost aprobate rezultatele Concursului pentru decernarea premiilor Academiei de Științe a Moldovei pentru rezultate științifice valoroase obținute în anii 2020–2021 în domeniul științelor sociale, economice, umanistice și arte, Premiul pentru tineri cercetători, precum și Premiul pentru promovarea științei în mass-media în anul 2021 [3], după cum urmează:

- **în domeniul literatură Premiul „Grigore Vieru”** – doctor habilitat, profesor universitar Aliona GRATI (Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări *Opera literară ca dialog și relație*;

- **în domeniul istorie și filosofie Premiul „Alexandru Boldur”** a fost împărțit între două echipe de cercetători – academician, doctor habilitat, profesor cercetător Andrei EȘANU, doctor Valentina EȘANU (Institutul de Istorie), pentru ciclul de lucrări *Contribuții la valorificarea moștenirii culturale și politice naționale (sec. XIV–XIX)* și doctor, conferențiar universitar Liliana ROTARU, doctor, conferențiar universitar Ion Valer XENOFONTOV (Biblioteca Științifică (Institut) „Andrei Lupan”, Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări *Valorificarea patrimoniului documentar și memorialistic în cercetarea problemelor actuale ale științei istorice*;

- **în domeniul științe sociale și economice Premiul „Paul Bran”** – doctor habilitat, conferențiar universitar Olga GAGAUZ, Tatiana TABAC (Institutul Național de Cercetări Economice), pentru ciclul de lucrări *Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare*;

▪ **în domeniul drept și științe politice Premiul „Constantin Stere”** – doctor habilitat, conferențiar universitar Rodica CIOBANU (Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări *Instrumente teoretico-metodologice de identificare a mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului*;

▪ **în domeniul studiul artelor Premiul „Maria Bieșu”** – membru corespondent al AȘM, doctor habilitat, conferențiar cercetător Mariana ȘLAPAC (Institutul Patrimoniului Cultural, Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări *Perspective de comprehensiune a patrimoniului cultural construit din Republica Moldova*;

▪ **Premiul pentru tineri cercetători „Valeriu Canțer”** – doctor, conferențiar universitar Cristina GHERASIM (Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova), pentru ciclul de lucrări *Istoria nobilimii din Basarabia sub regim de dominație țaristă*;

▪ **Premiul pentru promovarea științei în mass-media în anul 2021:** Tatiana ROTARU (Academia de Științe a Moldovei), Diana PIDGHIRNÎI (Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”), Svetlana SÎRBU (Instituția Publică Compania „Teleradio-Moldova”).

Premiile Academiei de Științe a Moldovei pentru rezultate științifice valoroase obținute în anii 2020–2021 în domeniul științelor sociale, economice, umanistice și arte, Premiul pentru tineri cercetători, precum și Premiul pentru promovarea științei în mass-media au fost decernate tradițional la 10 noiembrie 2022, în cadrul ședinței solemne a Adunării Generale a AȘM consacrată Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare [4].

Amintim că Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare, care are loc anual pe 10 noiembrie, subliniază importanța științei în viața de zi cu zi și necesitatea de a familiariza publicul larg cu problemele contemporane legate de știință [5]. Ea a fost instituită la 2 noiembrie 2001 de Organizația Națiunilor Unite pentru Educație Știință și Cultură [6] și celebrată pentru prima dată la 10 noiembrie 2002, sub egida UNESCO. În Republica Moldova Ziua Științei (sărbătoarea profesională a lucrătorilor din sfera științei și inovării) a fost instituită prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1083 din 22 noiembrie 2010 [7]. Cea de-a XII-a ediție a Zilei Științei s-a desfășurat sub genericul „Știința pentru dezvoltarea durabilă a societății”.

Știința, este, cu adevărat, un drept al omului, consfințit și în Declarația Universală pentru Drepturile Omului (a se vedea art. 27: „Orice persoană are dreptul de a lua parte în mod liber la viața culturală a colectivității, de a se bucura de arte și de a participa la progresul științific și la binefacerile lui”) [8].

Angajamentul oamenilor de știință este să restabilească împreună încrederea în știință și în argumentele științifice. Este dreptul fiecărui cetățean să se conecteze și să participe la viața științifică, precum și dreptul societății de a beneficia de rezultatele cercetării într-o dezvoltare durabilă a țării. Decizia istorică a Consiliului European, care la 23 iunie 2022 a acordat Republicii Moldova statutul de țară candidată la Uniunea Europeană, a confirmat o dată în plus că locul Republicii Moldova, implicit al oamenilor de știință și cultură, este în marea familie europeană. Acordarea statutului de țară-candidată pentru Republica Moldova implică responsabilități, angajamente, realizarea calitativă a sarcinilor puse în fața comunității academice, în particular, implementarea excelenței în activitățile de cercetare și inovare [9].

BIBLIOGRAFIE

1. Concursul pentru decernarea premiilor Academiei de Științe a Moldovei pentru anii 2020–2021, [online] <https://asm.md/concursul-pentru-decernarea-premiilor-academiei-de-stiinte-moldovei-pentru-anii-2020-2021> (consultat 30.11.2022).
2. Informație privind examinarea de către Comisia de decernare a premiilor AȘM a dosarelor înaintate la Concursul pentru decernarea premiilor AȘM pentru rezultate științifice obținute în anii 2020–2021, [online] <https://asm.md/informatie-privind-examinarea-de-catre-comisia-de-decernare-premiilor-asm-dosarelor-inaintate-la> (consultat 30.11.2022).
3. Laureții premiului Academiei de Științe a Moldovei, ediția anului 2022, [online] <https://asm.md/laureatii-premiului-academiei-de-stiinte-moldovei-editia-anului-2022> (consultat 30.11.2022).
4. [online] https://youtu.be/jme_9IgMDwk, <https://www.privesc.eu/Arhiva/101051/Sedinta-solemna-a-Adunarii-Generale-a-ASM-consacrata-Zilei-Internationale-a-Stiintei-pentru-Pace-si-Dezvoltare> (consultat 30.11.2022).
5. Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare sărbătorește dreptul la știință, [online] <https://council.science/ro/current/news/world-science-day-for-peace-and-development-celebrates-right-to-science/> (consultat 30.11.2022).
6. De Ziua Științei, autorii celor mai valoroase cercetări au fost apreciați cu premii, [online] <https://trm.md/ro/cultura/de-ziua-stiintei-autorii-celor-mai-valoroase-cercetari-au-fost-apreciati-cu-premii> (consultat 30.11.2022).
7. [online] https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=8701&lang=ro (consultat 30.11.2022).
8. Declarația Universală a Drepturilor Omului, [online] <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/22751> (consultat: 30.11.2022).
9. Zi istorică pentru Republica Moldova, zi decisivă pentru domeniile cercetării și inovării, [online] <https://asm.md/zi-istorica-pentru-republica-moldova-zi-decisiva-pentru-domeniile-cercetarii-si-inovarii> (consultat: 30.11.2022).